

Metodika Aflatot
v predprimárnom vzdelávaní
na Slovensku

Michaela Vargová

Obsah

Úvod	3
1 Prečo pracovať s metodikou Aflatot	4
2 Finančná gramotnosť v štátnom vzdelávacom programe pre materské školy na Slovensku.....	5
2.1 Hľadanie Aflatota v slovenskom štátnom vzdelávacom programe	5
Tabuľka 1 Integrovanie vzdelávacích štandardov jednotlivých vzdelávacích oblastí ŠVP (2016) v metodike Aflatot	7
2.2 Rozpracovanie kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania podľa NŠFG 2017	19
3 Možnosti zapracovania metodiky Aflatot do školského vzdelávacieho programu	20
Tabuľka 2 Rozpracovanie kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania podľa NŠFG (2017, s. 6-16).....	22
Záver.....	27
Literatúra.....	28

Úvod

Metodika Aflatot je súčasťou medzinárodného programu Aflatoun, ktorý vznikol v roku 1991 v Indii. Bol vytvorený s ambíciou podporiť rozvíjanie osobnostných a sociálnych kompetencií a finančnej gramotnosti detí predškolského veku a v súčasnosti je rozšírený vo viac ako 60 krajinách sveta, kde je v rôznych podobách a v rôznej miere implementovaný a využívaný v predprimárnom vzdelávaní (Njengere, Shephard, 2015). Na Slovensku sa program začal pilotne overovať v roku 2015 v šiestich materských školách, ktoré navštevujú deti z marginalizovaných rómskych komunít. Školenia a overovanie sa uskutočnilo pod vedením Nadácie otvorenej spoločnosti, v spolupráci so Štátnym pedagogickým ústavom a občianskym združením EduRoma. Od roku 2016 je spolupráca rozšírená o n.o. Škola Dokorán a od roku 2017 aj o Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Program Aflatoun je spracovaný na základe piatich kľúčových princípov, ktoré zastrešujú a určujú jeho metodiku (Ďuríková 2013, s. 3):

1. **Sebaporozumenie a sebazoznávanie** – program pomáha zvyšovať sebadôveru dieťaťa, pomáha mu s objavovaním a uvedomovaním si vlastnej identity už v ranom veku.
2. **Práva a povinnosti** – program je vypracovaný na základe Dohovoru o práva dieťaťa, jeho metodika pomáha u detí zvyšovať povedomie o vlastných právach aj právach iných ľudí.
3. **Sporenie a výdavky** – deti sa učia šetriť peniaze aj predmety, ktoré majú pre ne osobnú hodnotu, získavajú pozitívne postoje k ochrane materiálnych aj nemateriálnych zdrojov.
4. **Plánovanie a rozpočet** – pomáhajú deťom do budúcnosti si stanovovať a sledovať osobné a finančné ciele, rozvíja sa ich životná zručnosť, kompetencia plánovať a strategicky predvídať ako kľúčová schopnosť osobného rozvoja a sebarealizácie. Deti sa učia, ako robiť konkrétne kroky k cieľu, ktorý si samé naplánovali.
5. **Sociálne a finančné podniky**, učia deti, ako prispieť k sociálnej zmene, ako vytvárať zisk. Tým sa deti učia o svete a uvedomujú si, že sú schopné zrealizovať veci spoločne. Deti sú podporované v tom, aby videli samé seba ako aktívnych občanov a tvorcov vlastnej komunity - veku primeranou formou.

V metodike Aflatot ako súčasť programu Aflatoun sú tieto princípy pretavené do návrhu aktivít systematicky usporiadaných do piatich kapitol:

- **Ty, ja a Aflatoun** - Rozvoj kladného postoja k životu a osobnosti
- **Ja a moja rodina** – Staráme sa o ľudí, ktorých máme radi
- **Ja a moji kamaráti** – Pomáhame si navzájom
- **Ja a občianska spoločnosť** – Som súčasťou komunity
- **Ja a peniaze** – Míňame, šetríme, zdieľame

Metodiku Aflatot je možné považovať za ucelený systém, ktorý má okrem rozvíjania osobnostných a sociálnych kompetencií ambíciu zastrešiť jednu z nepodchytených oblastí považovaných v súčasnosti za prierezovú tému – finančnú gramotnosť. Podľa Pedagogicko-organizačných pokynov na školský rok 2017/2018 vydaných Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. „S rozvíjaním finančnej gramotnosti sa na elementárnej úrovni odporúča začať už v predprimárnom vzdelávaní v materských školách“ (s. 28). Pre potreby systematického začlenenia finančnej

gramotnosti do vzdelávania na rôznych stupňoch škôl boli vypracované podporné metodické materiály pre základné (ŠPU) a stredné školy (ŠIOV), avšak materské školy zostávajú v tejto oblasti zatiaľ nepovšimnuté, nie je pre ne vypracovaný žiadny osobitný metodický materiál. Nemožno však tvrdiť, že sa problematika finančnej gramotnosti v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách vôbec nenachádza. Je prítomná vo viacerých vzdelávacích oblastiach. Aflatot ako nadnárodný symbol finančnej gramotnosti je v ňom prítomný ako nepomenovaný, no aktívne prítomný koncept, ktorý pri bližšom preskúmaní jeho rámec dokonca presahuje (bližšie v časti 2.1).

1 | Prečo pracovať s metodikou Aflatot

Zameranie a obsah programu Aflatoun a jeho súčasti určenej pre deti predškolského veku, metodiky Aflatot, je do istej miery možné prepojiť s Národným štandardom finančnej gramotnosti verzia 1.2 (ďalej aj „NŠFG“), ktorý bol schválený dňa 21. marca 2017 Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2017-1053/10961:12-10E0 s účinnosťou od 1. septembra 2017. Národný štandard finančnej gramotnosti však počíta so vzdelávaním detí v tejto oblasti len od úrovne primárneho vzdelávania. V tomto ohľade môže byť Aflatot významnou inšpiráciou pre tvorbu projektov zameraných na rozvíjanie finančnej gramotnosti pre materské školy na Slovensku, ale tiež aj pre úpravu NŠFG.

V NŠFG je definovaná finančná gramotnosť ako „schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.“ (NŠFG, 2017, s. 3) Finančná gramotnosť teda „nie je konečným nemenným stavom, je to kontinuum uplatňovaných schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, zamestnanie, kultúra či miesto bydliska. Je to označenie pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.“ (NŠFG, 2017, s. 3-4)

Finančná gramotnosť neznamená len schopnosť priamo narábať s peniazmi. Jej aktívne prejavovanie sa v živote dospelého stojí síce aj na základoch vedomostí o spravovaní svojich financií, no pre túto schopnosť je kľúčový systém postojov a zručností, ktoré dieťa, žiak, človek získava nielen v škole, ale hlavne v blízkom sociálnom prostredí v ktorom žije, v rodine. Preto je finančná gramotnosť obyvateľov, zvlášť v marginalizovaných skupinách či v skupinách ohrozených sociálnym vylúčením a chudobou, výzvou dlhodobou. Jej efekty sa začnú prejavovať až aktívnym alebo neaktívnym vstupom ďalšej generácie do produktívneho veku. Jej význam v spoločnosti žijúcej z dlhu a na dlh (nielen ten finančný) je nesporný. Život na dlh a konzumný štýl života je prezentovaný ako norma, podľa ktorej sa posudzuje úspešný jedinec. Ako výstižne píše K. Vančíková (s. 83, 2011) „Dôležitá je túžba. Ideálny konzument by mal permanentne prežívať pocit neuspokojenia potrieb a túžiť po nových veciach“. Neustály pocit neuspokojenia, život s Damoklovým mečom dlhu nad hlavou, žiarlivé poškuľovanie po tom, čo všetko ešte nemám, neurobí naše deti šťastnými, múdrymi, prospešnými sebe a druhým zároveň.

Z týchto dôvodov si neustále musíme klásť otázky: Čo naučiť naše deti, aby vo svete uspeli, aby boli skutočne šťastné, aby neboli bezohľadnými a neužitočnými otrokmi svojich túžob? Aké kompetencie im pomôcť nadobudnúť? Otázku „čo naučiť deti?“ však nemožno zodpovedať úplne vo

forme obsahov, informácií, pretože tvoriť a neustále kumulovať vzdelávací obsah skutočne reflektujú súčasné množstvo a tempo nárastu poznatkov je neúnosné, aj nemožné. No predsa len existujú obsahy a najmä spôsobilosti, ktoré vo svojom princípe nikdy nezastarávajú, len menia šírku svojho záberu. Jednými z nich sú: finančná gramotnosť a osobnostné (sociálne) kompetencie, ktoré sa uplatňujú vždy bez ohľadu na podobu spoločnosti či aktuálne platidlo.

Ako sme už spomínali, metodika Aflatot sa usiluje k tejto problematike pristupovať komplexne. Jej overenie v šiestich materských školách zohľadňujúce a mapujúce ich špecifické podmienky ukázalo, že má potenciál stať sa metodickou pomôckou, ktorá pomôže učiteľom zorientovať sa a zmysluplne implementovať oblasť finančnej gramotnosti do výchovno-vzdelávacej činnosti (Ďuríková, E. Vaněk, 2016).

V konečnom dôsledku je program Aflatoun v súlade s cieľmi tzv. Agendy 2030 "Premena nášho sveta: Agenda pre udržateľný rozvoj 2030". Prostredníctvom nej OSN stanovuje globálne priority pre udržateľný rozvoj s prepojením ekonomickej, sociálnej a environmentálnej dimenzie prítomné aj v programe Aflatoun, ktorý je vo svojej podstate na nich postavený.

2 | Finančná gramotnosť v štátnom vzdelávacom programe pre materské školy na Slovensku

Predprimárne vzdelávanie na Slovensku má veľmi dlhú tradíciu. Obsah vzdelávania, ktorý sa vyvíjal mnoho desaťročí, je neustále v pohybe, od roku 1948 evidujeme na národnej úrovni niekoľko vzdelávacích programov pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Najnovší Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách platí v Slovenskej republike od 1. septembra 2016. Vzdelávacie programy sa neustále prehodnocovali z dôvodu aktualizácie na základe skúseností, v súlade s vedeckými poznatkami, kvôli implementácii rôznych pedagogických koncepcií a napríklad aj z dôvodu zmien postavenia materských škôl v sústave škôl (v roku 2008 boli materské školy zaradené do sústavy škôl; do roku 2008 patrili medzi školské výchovno-vzdelávacie zariadenia). Vzdelávací obsah týchto programov bol a aj v súčasnosti je stanovený a upravovaný na základe princípu vedeckosti. Miesto v ňom majú koncepcie a programy s kvalitným teoretickým zázemím, ktoré sú pevnou súčasťou vzdelávacieho obsahu ovplyvňujúc jeho podobu alebo prostriedkom, metodikou na rozvíjanie kompetencií detí vo vybranej oblasti gramotnosti. Za takúto metodiku možno považovať aj metodiku Aflatot, ktorá sa začala pilotne overovať v šiestich materských školách na Slovensku v roku 2015.

2.1 | Hľadanie Aflatota v slovenskom štátnom vzdelávacom programe

Metodika Aflatot sa snaží o komplexný prístup k rozvíjaniu sociálnej a finančnej gramotnosti detí v predškolskom veku. Na jej jednotlivé súčasti sa pozrieme bližšie v súvislosti so Štátnym vzdelávacím programom pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Navrhnuté aktivity sú zamerané na rozvíjanie kľúčových životných zručností detí (life skills) v oblastiach:

- **komunikačných kompetencií** - pri využívaní príbehov a rozprávok a ich komentovaní či

tvorivom dialógu, ktoré podporujú predčitateľskú gramotnosť u detí, budúce čítanie s porozumením,

- **matematických kompetencií** - pri vytváraní podnikov (Aflatounsky trh), ktoré rozvíjajú finančnú a matematickú gramotnosť detí síce hravým, no realite blízkym spôsobom, podporujú matematické myslenie riešením kontextových úloh,
- **kompetencií učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť** – pri uvažovaní nad rôznymi okruhmi problémov s osobnostným, sociálnym, etickým, environmentálnym rozmerom, prostredníctvom diskusie, zážitkového učenia aj v spolupráci s rodinou,
- **sociálnych a personálnych kompetencií** – s dôrazom na pozitívne sebapoňatie, perspektívu otvorenej budúcnosti, sebareguláciu a zodpovednosť za svoje konanie v prospech seba aj iných,
- **občianskych kompetencií** – s dôrazom na vedomie vlastného miesta v komunite a reálne možnosti ovplyvňovať kvalitu života svojho a iných.

Tabuľka 1 Integrovanie vzdelávacích štandardov jednotlivých vzdelávacích oblastí ŠVP (2016) v metodike Aflatot

Kapitola 1 „Ty, ja Aflatoun - Rozvoj kladného postoja k životu a osobnosti“		
Modul 1 „Zoznámenie s Aflatounom“		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 1: Aflatounova cesta	Jazyk a komunikácia – Písaná reč;	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
	Človek a príroda – Neživá príroda	Opíše Zem ako súčasť vesmíru.
Aktivita 2: Pieseň o Aflatounovi	Umenie a kultúra: Hudobná výchova – Vokálne činnosti	Spieva piesne a riekanky.
	Človek a svet práce – Konštruovanie	Podľa návrhu (schémy, náčrtu, predlohy) zhotoví daný predmet.
Aktivita 3: Vtáčik Sinta	Človek a príroda – Živočíchy	Identifikuje niektoré životné prejavy živočíchov. Opíše spôsoby starostlivosti o niektoré živočíchy.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Uvedomuje si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania.

Aktivita 4: Aflatounova cestovná krabica	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.
Modul 2 „Som v mnohých smeroch jedinečný“		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 5: Poznám svoje meno	Človek a spoločnosť – Ľudia v blízkom a širšom okolí	Predstaví sa deťom i dospelým, oslovuje menom rovesníkov v triede, pozná mená učiteliek v triede.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Identifikuje niektoré písmená abecedy.
	Umenie a kultúra: Hudobná výchova – Vokálne činnosti	Spieva piesne a riekanky.
Aktivita 6: Som živá bytosť	Človek a príroda – Vnímanie prírody	Odlišuje živé od neživých súčastí prírody.
Aktivita 7: Ovládam svoje telo	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Správa sa ohľaduplne k deťom i dospelým.
Aktivita 8: Zrak a sluch	Človek a príroda – Človek	Opíše základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
Aktivita 9: Čuch a chuť	Človek a príroda – Človek	Opíše základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie.

	Umenie a kultúra: Výtvarná výchova – Výtvarné činnosti s tvarom na ploche	Vystrihuje časti obrázkov.
Aktivita 10: Pocity	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Opíše aktuálne emócie.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Obsahy a zážitky z čítania vyjadruje vo výtvarných činnostiach.

Kapitola 2 „Ja a moja rodina – Staráme sa o ľudí, ktorých máme radi“

Modul 3 Rodina je pre nás dôležitá

Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 11 Dôležití ľudia v mojom živote	Človek a spoločnosť – Ľudia v blízkom a širšom okolí	Vymenuje členov blízkej a širšej rodiny, identifikuje príbuzenské vzťahy v blízkej rodine.
	Umenie a kultúra: Výtvarná výchova – Spontánny výtvarný prejav	Kreslí postavu.
Aktivita 12: Tri žaby	Človek a spoločnosť – Prosociálna výchova	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.

	Umenie a kultúra: Výtvarná výchova – Výtvarné činnosti s tvarom na ploche	Dotvára tvary kresbou (maľbou) a pomenuje výsledok.
Aktivita 13: Ja a moja rodina sme spolu šťastní	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Opíše aktuálne emócie.
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Obdarí druhých.
Modul 4 Čo všetko spolu robíme		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 14: Predstavy a povolania	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).
Aktivita 15: Prečo je dôležité doma pomáhať	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.
	Človek a spoločnosť – Prosociálna výchova	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.

Kapitola 3 Ja a moji kamaráti – Pomáhame si navzájom

Modul 5 Robíme pre seba veľa vecí

Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 16 Príbeh Lev a myš	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Rozlišuje vhodné a nevhodné správanie.
Aktivita 17 Retiazky priateľstva	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.
	Umenie a kultúra: Výtvarná výchova – Spontánny výtvarný prejav	Kreslí postavu.
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Ocení dobré skutky.

Modul 6 Som súčasťou komunity

Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 18 Príbeh Zajac a korytnačka	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Identifikuje pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti.

	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
Aktivita 19 Hviezdička, splň mi želanie	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).
	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Identifikuje pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti.
Aktivita 20 Prehliadka talentov	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.

POZNÁMKA: V červenom ráme sú vyznačené oblasti, v ktorých sú aktivity rozpracované nad rámec ŠVP 2016

Kapitola 4 Ja a občianska spoločnosť Súžitie a práca		
Modul 7 Som súčasťou komunity		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 21 Naše peniaze	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
	Matematika a práca s informáciami – Čísla a vzťahy	Pre dve skupiny určí, kde je viac, kde je menej alebo rovnako veľa predmetov podľa zisteného počtu v skupinách (do 10 prvkov v skupine)

Aktivita 22 Vytvoríme si mini model okolia	Človek a spoločnosť – Orientácia v okolí	Pozná verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí a účel, na ktorý slúžia (napr. obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia a iné podľa lokálnych podmienok).
	Umenie a kultúra – Výtvarná výchova: Výtvarné činnosti s tvarom v priestore	Skladá, spája z rôznych materiálov priestorovú zostavu, pomenuje ju.
Aktivita 23 Nástroje k obchodu	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).
Aktivita 24 Vyrobneme si mini model trhu	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).
	Matematika a práca s informáciami – Čísla a vzťahy	Pomocou určovania počtu rieši kontextové úlohy s jednou operáciou, kde sa pridáva, odoberá, dáva spolu a rozdeľuje.
Aktivita 25 Príroda okolo nás	Človek a príroda – Neživá príroda	Pozná význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka.
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.

POZNÁMKA: V červenom ráme sú vyznačené oblasti, v ktorých sú aktivity rozpracované nad rámec ŠVP 2016

Kapitola 5 Ja a peniaze: Míňame, šetríme, zdieľame		
Modul 8 Potreby a túžby		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 26 Čo skutočne potrebujem?	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.
	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).
	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
Modul 9 Poznám svoje zdroje		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 27 Môžem si splniť svoje sny	Človek a spoločnosť– Ľudské vlastnosti a emócie	Identifikuje pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti.
	Človek a spoločnosť– Prosociálne správanie	Presadzuje sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom.
Aktivita 28 Svet stvorený pre deti	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.

	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Vyjadruje pocity zo zážitku, vypočítej rozprávky alebo príbehu – pozitívne i negatívne.
Aktivita 29 Príbeh mince	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
Modul 10 Viem si šetriť zdroje		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 30 Príbeh Mravec a svrček	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i).
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Podelí sa o veci.
Aktivita 31 Voda je naším zdrojom?	Človek a príroda – Neživá príroda	Pozná význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka.
	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.
Aktivita 32 Odkiaľ pochádzajú peniaze?	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
	Človek a svet práce – Remeslá a profesie	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).

Modul 11 Môžem si vybrať, ako miniem svoje zdroje		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 33 Takto trávim čas	Človek a spoločnosť – Orientácia v čase	Opíše režim dňa. Plynule rozpráva o svojich záľubách aj povinnostiach.
Aktivita 34 1, 2, 3... Aflatounske mince	Matematika a práca s informáciami – Čísla a vzťahy	Pre dve skupiny určí, kde je viac, kde je menej alebo rovnako veľa predmetov podľa zisteného počtu v skupinách (do 10 prvkov v skupine).
Aktivita 35 Čo si kúpim za mince	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
Aktivita 36 Príbeh Žeriav a jeho kúdeľ	Človek a spoločnosť– Ľudské vlastnosti a emócie	Identifikuje pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti.
	Človek a svet práce	Pracuje podľa jednoduchého kresleného postupu.
	Jazyk a komunikácia – Písaná reč	Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.

Modul 12 Náš aflatounsky trh		
Aktivita	Vzdelávacia oblasť a podoblasť ŠVP	Výkonový štandard
Aktivita 37 Šetri, míňaj a zdieľaj	Človek a spoločnosť – Prosociálne správanie	Podelí sa o veci.
	Človek a svet práce	Pozná koncept šetrenia, zdieľania a míňania peňazí.
Aktivita 38 Chystáme sa na náš trh: Ako míňame svoje peniaze?	Človek a svet práce	Pozná koncept šetrenia, zdieľania a míňania peňazí.
	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.
Aktivita 39a Aflatounsky trh (deň na trhu)	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.
	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.
Aktivita 39b Deň výstavy	Človek a svet práce	Pozná koncept šetrenia, zdieľania a míňania peňazí.
	Človek a spoločnosť – Ľudské vlastnosti a emócie	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.
	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.

Aktivita 40 Míňame aflatounske mince	Človek a svet práce	Pozná koncept šetrenia, zdieľania a míňania peňazí.
	Človek a svet práce	Pozná na elementárnej úrovni význam platidla – peňazí v živote človeka.

2.2 | Rozpracovanie kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania podľa NŠFG 2017

Ako sme už uviedli, videli v predchádzajúcom prehľade (tabuľka 1), v rámci metodiky Aflatot existuje istá oblasť, ktorá presahuje rámec aktuálneho štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie a tou je oblasť finančnej gramotnosti. V ŠVP (2016, s.40) je finančná gramotnosť explicitne prítomná len v oblasti Matematika a práca s informáciami, v podoblasti Čísla a vzťahy. Konkrétne je to v obsahovom štandarde k výkonovému štandardu „Pridá ku skupine a odoberie zo skupiny skupinu s daným počtom“. Uvádza sa, že ide o činnosti typu: „hry so symbolickými peniazmi a tovarom (získovanie ceny nákupu, porovnávanie cien nákupov, koľko nám chýba, koľko je navyše), rozmieňanie (aj na predpísaný počet), čo sa dá kúpiť za peniaze (aj pre predpísaný počet kusov tovaru).“ Ako už vyššie sme uviedli vyššie, že NŠFG 2017 vôbec nepočíta s implementáciou finančnej gramotnosti na úrovni predprimárneho vzdelávania a nepomenúva čiastkové kompetencie pre tento stupeň vzdelávania. Pritom, ako ukazuje programaj metodika Aflatot, je možné ich aj na tomto stupni vzdelávania prirodzene identifikovať a pomenovať.

Na tomto mieste je potrebné pripomenúť, že ŠVP 2016 nekonkretizuje profil absolventa predprimárneho vzdelávania v materskej škole v podobe konkrétnych získaných kompetencií. Jeho vymedzenie ostáva v rovine konštatovania, že „zohľadňujúc základný rámec kľúčových kompetencií dieťa v materskej škole získava elementárne základy v jednotlivých oblastiach, ako sú vymedzené v Odporúčaní Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (2006/962/ES)“ (ŠVP 2016, s. 8).

Na úrovni školského vzdelávacieho programu sa profil absolventa tiež nevypracúva. Plne rešpektujúc tento stav sme si i tak dovolili špecifikovať úroveň kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania, ktoré sú konkretizáciou v oblastiach občianskych, pracovných, sociálnych a personálnych, či komunikačných kompetencií, ako východisko pre definovanie cieľov výchovy a vzdelávania v tejto oblasti.

Nami špecifikované kompetencie môžu pomôcť materským školám profilovať sa v oblasti finančnej gramotnosti, ako aj v oblasti sociálnej a personálnej. Vychádzali sme z Národného štandardu finančnej gramotnosti (2017), ktorý vymedzuje odporúčané témy pre implementáciu finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov škôl na úrovni od primárneho vzdelávania vyššie. Každá z vymedzených kompetencií má oporu vo vzdelávacích oblastiach ŠVP 2016, je s ním teda kompatibilná, vhodne ho prehľbuje a rozširuje v predmetnej problematike.

Navrhnuté kompetencie môžu byť východiskom pre stanovenie hlavných cieľov výchovy a vzdelávania v školských vzdelávacích programoch materskej školy v rámci rozširujúcej ponuky, pre zváženie jej špecifického zamerania, rešpektujúc vzdelávacie potreby detí a podmienky konkrétnej materskej školy. Môže pomôcť tiež tvorcom školských vzdelávacích programov premyslieť si ciele a zameranie konkrétnych obsahových celkov a vytvoriť tak premyslený a systematický program pre rozvíjanie ich osobnostných, sociálnych kompetencií a finančnej gramotnosti.

3 | Možnosti zapracovania metodiky Aflatot do školského vzdelávacieho programu

Finančná gramotnosť nie je explicitne súčasťou takmer žiadnej vzdelávacej oblasti Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Jej prvky je možné čiastočne nájsť len vo vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami. Dvojúrovňový model kurikula platný aj pre predprimárne vzdelávanie v materských školách však umožňuje rozšírenie učebných osnov v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (ďalej aj „ŠVP 2016“). Materské školy sú na tom spomedzi jednotlivých stupňov a druhov škôl najlepšie, sú totiž najslobodnejšie v možnosti implementovať obsahy, témy výchovno-vzdelávacej činnosti v súlade s cieľmi a zameraním materskej školy. Veľkou výhodou v tomto prípade je, že materské školy nie sú zviazané učebnými plánmi, pretože ako sa píše v metodickom materiáli Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Tvorba školského vzdelávacieho programu – odporúčania“ (2017, s.2):

- **„nie je zavedený hodinový systém výchovno-vzdelávacej činnosti** – výchovno-vzdelávacia činnosť sa uskutočňuje v priebehu dňa nepretržite počas všetkých foriem denných činností,
- **obsah výchovy a vzdelávania nie je rozčlenený do jednotlivých vyučovacích predmetov,**
- **nie sú postupové ročníky** (materskú školu niektoré deti navštevujú len jeden rok, iné dva, tri a niektoré dokonca aj štyri roky).“

Integráciu finančnej gramotnosti do jednotlivých predmetov, ktorá platí pre vyššie stupne škôl, je možné realizovať jednoducho a bez veľkých personálnych, časových a byrokratických nákladov. V materskej škole sa výchovno-vzdelávacia činnosť neuskutočňuje prostredníctvom od seba formálne oddelených celkov vymedzujúcich „predmety“ v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí. Vzdelávacie aktivity v materských školách (na rozdiel od pevne časovo vymedzených vyučovacích hodín jednotlivých predmetov usporiadaných v rámci pevného rozvrhu hodín v základnej škole) sú súčasťou všetkých foriem denných činností (ŠVP 2016, s. 99) a spravidla integrujú v sebe obsahy viacerých vzdelávacích oblastí. Nie sú organizované „po predmetoch“, ani v „hodinách“. Implementácia problematiky, ktorá má prierezový charakter (v tomto prípade finančná gramotnosť) nie je systémovo náročná. Učiteľky v materských školách každodenne plánujú a realizujú vzdelávacie aktivity integrujúce vzdelávacie štandardy z rôznych vzdelávacích oblastí tak, aby výsledkom bolo zmysluplné učenie sa detí, ktoré je hravé, aktívne a situačné – to znamená previazané s prirodzeným životom detí v materskej škole.

Ako ukázala analýza Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (časť 2.1), metodika Aflatot vo svojich konkrétnych aktivitách integruje takmer všetky vzdelávacie oblasti a ciele jednotlivých kapitol, modulov a aktivít, ktoré sú v súlade so vzdelávacími štandardmi ŠVP 2016. Konečná realizácia programu je však na učiteľke, ktorá môže do vzdelávacích aktivít vyvážené integrovať ďalšie vzdelávacie oblasti podľa vlastného uváženia pri zachovaní zmysluplného obsahu a témy.

Ako sme už uviedli, v rámci metodiky Aflatot existuje istá oblasť, ktorá presahuje rámec aktuálneho štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie, a tou je oblasť finančnej gramotnosti. V ŠVP (2016) je finančná gramotnosť explicitne prítomná len v oblasti Matematika a práca s informáciami, v podoblasti Čísla a vzťahy. Konkrétne je to v obsahovom štandarde k výkonovému štandardu „Pridá ku skupine a odoberie zo skupiny skupinu s daným počtom“. Uvádza sa, že ide o činnosti typu: „hry so symbolickými peniazmi a tovarom (zistovanie ceny nákupu, porovnávanie cien nákupov, koľko nám chýba, koľko je navyše), rozmieňanie (aj na predpísaný počet), čo sa dá kúpiť za peniaze (aj pre predpísaný počet kusov tovaru).“ Ako sme uviedli vyššie, NŠFG 2017 vôbec nepočíta s implementáciou finančnej gramotnosti na úrovni predprimárneho vzdelávania a nepomenúva čiastkové kompetencie pre tento stupeň vzdelávania. Pritom, ako ukazuje program Aflatot, je možné ich aj na tomto stupni vzdelávania identifikovať a pomenovať.

ŠVP 2016 nekonkretizuje profil absolventa predprimárneho vzdelávania v materskej škole v podobe konkrétnych získaných kompetencií. Jeho vymedzenie ostáva v rovine konštatovania, že „zohľadňujúc základný rámec kľúčových kompetencií dieťa v materskej škole získava elementárne základy v jednotlivých oblastiach ako sú vymedzené v Odporúčaní Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (2006/962/ES)“ (ŠVP 2016, s. 8).

Na úrovni školského vzdelávacieho programu sa profil absolventa nevypracúva. Plne rešpektujúc tento stav sme si i tak dovolili špecifikovať úroveň kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania, ktoré sú konkretizáciou v oblastiach občianskych, pracovných, sociálnych a personálnych, či komunikačných kompetencií východiskom pre definovanie cieľov výchovy a vzdelávania v tejto oblasti.

Nami špecifikované kompetencie môžu pomôcť materským školám profilovať sa v oblasti finančnej gramotnosti, ako aj v oblasti sociálnej a personálnej. Vychádzali sme z Národného štandardu finančnej gramotnosti (2017), ktorý vymedzuje odporúčané témy pre implementáciu finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov škôl na úrovni od primárneho vzdelávania vyššie. Každá z vymedzených kompetencií má oporu vo vzdelávacích oblastiach ŠVP 2016, je s ním teda kompatibilná, vhodne ho prehlbuje a rozširuje v predmetnej problematike.

Navrhnuté kompetencie môžu byť východiskom pre stanovenie hlavných cieľov výchovy a vzdelávania v školských vzdelávacích programoch materskej školy v rámci rozširujúcej ponuky, pre zváženie jej špecifického zamerania, rešpektujúc vzdelávacie potreby detí a podmienky konkrétnej materskej školy. Môže pomôcť tiež tvorcom školských vzdelávacích programov premyslieť si ciele a zameranie konkrétnych obsahových celkov a vytvoriť tak premyslený a systematický program pre rozvíjanie ich osobnostných, sociálnych kompetencií a finančnej gramotnosti.

Tabuľka 2 Rozpracovanie kompetencií pre úroveň predprimárneho vzdelávania podľa NŠFG (2017, s. 6-16)

Vysvetlivky:

Úroveň 0 – deti v materských školách

Úroveň 1 – žiaci prvého stupňa ZŠ

Úroveň 2 – nižšie stredné vzdelanie – druhý stupeň ZŠ, 1. – 4. ročník gymnázií s osemročným štúdiom, 1. ročník bilingválneho štúdia gymnázia, nižšie stredné odborné vzdelanie – nižšie sekundárne, stredné odborné vzdelanie – sekundárne

Úroveň 3 - úplné stredné všeobecné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie

Téma 1. Finančná zodpovednosť spotrebiteľov

Celková kompetencia podľa NŠFG (2017)

Používanie spoľahlivých informácií a uplatňovanie rozhodovacích procesov v osobných financiách.

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Poznať riziko kontaktu s neznámymi osobami. ¹

Čiastková kompetencia 1: Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach

Čiastková kompetencia 2: Stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov

Čiastková kompetencia 3: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi

Čiastková kompetencia 4: Posúdiť význam boja proti korupcii, podvodom, ochrany proti praniu špinavých peňazí

Téma 2 Plánovanie, príjem a práca

Celková kompetencia

Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie toku peňazí

¹ ŠVP 2016, vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť v podoblasti Prosociálne správanie, výkonový štandard „Odmieta kontakt s neznámymi osobami.“ (s. 73)

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Uvedomovať si priamu závislosť práce a príjmu vo svete dospelých.²

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať zdroje osobných príjmov

Čiastková kompetencia 2: Vypracovať finančný plán

Čiastková kompetencia 3: Vysvetliť daňový a odvodový systém

Čiastková kompetencia 4: Zhrnúť právne formy podnikania a základné predpisy pre oblasť podnikania

Téma 3 Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Rozlišovať základné životné potreby a osobné prania.³

Čiastková kompetencia 1: Poznať a zosúladiť osobné, rodinné, spoločenské potreby

Čiastková kompetencia 2: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a ich dôsledkov

Čiastková kompetencia 3: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe

Čiastková kompetencia 4: Popísať používanie rôznych metód platenia

Téma 4 Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požíčovanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu

² Vhodné pre rozšírenie učebných osnov vo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce.

³ Vhodné pre rozšírenie učebných osnov vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť.

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Poznať a používať v prirodzených situáciách koncept požičania a vrátenia (aj peňazí).⁴

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať riziká, prínosy a náklady jednotlivých typov úverov

Čiastková kompetencia 2: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebiteľských úverov

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť možnosti, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť

Téma 5 Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Odložiť okamžité uspokojenie v prospech dosiahnutia osobného cieľa.⁵

Čiastková kompetencia 1: Vysvetliť, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť investičné alternatívy

Téma 6. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Návrh čiastkovej kompetencie na úrovni 0 – Prispôbovať správanie uvedomovanému riziku na elementárnej úrovni.⁶

Čiastková kompetencia 1: Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie

⁴ Vhodné pre rozšírenie učebných osnov vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, Matematika a práca s informáciami.

⁵ Vhodné pre rozšírenie učebných osnov vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť.

⁶ Prítomné v ŠVP vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, podoblasť Prosociálne správanie, výkonový štandard „Uvedomuje si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania.“ (s.73)

Čiastková kompetencia 2: Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením

Čiastková kompetencia 3: Charakterizovať komerčné poistenie

Školský vzdelávací program materskej školy ako východisko pre výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľky musí byť spracovaný materskej škole na mieru tak, že musí:

- rešpektovať vývinové osobitosti detí predškolského veku,
- zohľadňovať vlastné ciele, poslanie a zameranie materskej školy,
- akceptovať priestorové, materiálno-technické a personálne podmienky materskej školy (vonkajšie i vnútorné; blízke i vzdialenejšie),
- vytvárať priestor na uplatňovanie takého štýlu výchovno-vzdelávacej činnosti, ktorý pozitívne ovplyvňuje učenie sa detí a ich vzdelávacie výsledky,
- ovplyvňovať pozitívne celkovú klímu a kultúru materskej školy (Tvorba školského vzdelávacieho programu pre materské školy – odporúčania 2017)

Školský vzdelávací program je jedinečným a neprenosným dokumentom, ktorý odráža všetky vyššie uvedené podmienky. Implementácia programu rozvíjania sociálnych a osobnostných kompetencií a finančnej gramotnosti detí bude rôznorodá tak, ako sú rôznorodé materské školy. Predsa len sa dajú vymedziť isté jej rámce, princípy a možnosti spracovania.

Možnosti implementácie metodiky rozvíjania personálnych, sociálnych kompetencií a finančnej gramotnosti, programu/metodiky Alfatot do školského vzdelávacieho programu:

1. **Zpracovanie metodiky Alfatot do obsahových celkov školského vzdelávacieho programu** – nevyhnutná je modifikácia podľa podmienok a potrieb konkrétnej materskej školy. Konečná podoba vzdelávacích aktivít vždy závisí od učiteľky, ktorá najlepšie pozná deti, ich skúsenosti a vie stanoviť ciele ich rozvoja.
2. **Vytvorenie vlastných ucelených projektov** s rozšírenými učebnými osnovami o oblasť finančnej gramotnosti detí v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Postup implementácie programu rozvíjania personálnych, sociálnych kompetencií a finančnej gramotnosti, metodiky Alfatot do školského vzdelávacieho programu:

1. Spoznajte prostredie, z ktorého prichádzajú deti navštevujúce vašu materskú školu.
2. Pomenujte prínosy, riziká a ohrozenia, ktoré prináša toto prostredie.
3. Uvažujte spoločne, aké výzvy pre vzdelávanie tieto zistenia prinášajú.
4. Pomenujte oblasti rozvoja osobnosti detí, na ktoré je potrebné sa zamerať, ktoré je potrebné posilniť.
5. Premietnite výzvy do cieľov v školskom vzdelávacom programe aj do zamerania materskej školy.

6. Na základe cieľov a zamerania materskej školy uvažujte o spôsobe rozšírenia/prehĺbenia učebných osnov.
7. Spracujte konkrétne výkonové štandardy – cieľové požiadavky, navrhните stratégie, ktorými ich dosiahnete.
8. Zpracujte ich do školského vzdelávacieho programu tak, aby ich deti vnímali ako prirodzenú súčasť každodenných vzdelávacích aktivít, nie ako čosi cudzorodé, umelé.

Didaktické odporúčania k realizácii metodiky:

Uplatňujte premyslené formy organizácie činností detí podľa cieľa, ktorý sledujete. Každá forma organizácie má svoj potenciál a svoje miesto pri rozvíjaní špecifických spôsobilostí detí.

- individuálne formy – deti poznávajú svoje túžby, potreby, schopnosti.
- skupinové formy – deti sa učia prostredníctvom aktivít vyžadujúcich kooperáciu, že ku konečnému výsledku môže prispieť každý; čo urobí jeden, ovplyvní vždy všetkých v skupine. Učia sa spoluzodpovednosti aj individuálnej zodpovednosti za výsledky svojho rozhodovania a konania.
- frontálne formy – posilňujú súdržnosť skupiny detí, triedu, materskú školu ako komunitu ľudí, ktorí k sebe patria a majú možnosť ovplyvňovať okolie svojim cieľovým konaním.

Zvážte časovú náročnosť trvania aktivít podľa schopností detí, rešpektujúc vekové alebo individuálne osobitosti. Aktivity musia byť vyvážené v zmysle výkonnej a relaxačnej fázy, nesmú deti preťažovať.

Preferujte metódy zážitkového, aktívneho učenia detí pred metódami informačno-receptívnymi, t. j. metódami jednostranného informovania detí smerom od učiteľky k deťom.

Vychádzajte z konkrétnych skúseností detí. Urobte aktivity osobnými a prepojenými so životom detí, nie odtrhnutými od každodennej reality.

Využite deťom blízke kultúrne dedičstvo na rozšírenie ich obzorov.

Zahrňte do procesu širšie prostredie materskej školy ako aktívny učebný zdroj.

Vtiahnite do spolupráce rodiny detí atraktívnou formou. Naladte sa na ich postoje a potreby, kultúrne preferencie, pokúste sa priblížiť k sebe svet rodiny a svet materskej školy. Využite nielen školské, ale aj mimoškolské aktivity, počas ktorých máte možnosť priamo komunikovať. Eliminujte spoluprácu formou odkazov.

Na záver pripomínáme, že je plne v kompetencii materskej školy, ako metodiku Aflatot implementuje do svojich učebných osnov a každodenných aktivít. Najdôležitejšie je, aby v centre pozornosti ostalo dieťa, ktoré má získať kompetencie a životné zručnosti potrebné pre život v spoločnosti. Pretože neučíme program, učíme deti.

Záver

Finančná gramotnosť je súčasťou životných zručností človeka, ktorý chce a potrebuje úspešne žiť v našej spoločnosti, nežiť len podľa princípu náhody a bez otvorenej perspektívy budúcnosti zo dňa na deň. Jej rozvíjanie je nevyhnutné nielen u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia či marginalizovaných komunít žijúcich pod hranicou chudoby. Jednou z kľúčových stratégií pre boj s chudobou, pre udržateľný rozvoj a zabezpečenie potrieb ľudí v rovnováhe s prírodou, je systematicky rozvíjať a vzdelávať práve novú generáciu, ktorá má šancu žiť inak, dostať sa na métu sebestačnosti a zodpovednosti za svoj život, byť prínosom pre spoločnosť aj prírodu. Školstvo a vzdelávanie je kľúčovou sférou, ktorá má na tieto pozitívne zmeny vplyv. A práve pozitívne zmeny v prospech človeka a prírody sú ambíciou programu Aflatoun, ktorým sa v tomto smere môžeme inšpirovať.

Predprimárne vzdelávanie v materských školách má a musí byť adresné. Musí rešpektovať individuálne osobitosti detí, ich sociálne zázemie. Každodenný život, výchova a vzdelávanie v materských školách sa realizujú tak pestro a tak rôznorodo, aké rôznorodé sú deti a prostredie, z ktorého prichádzajú. Je na učiteľkách a učiteľoch, ako kvalitne budú každodenne deti viesť tak, aby z nich vyrástli schopní dospelí, ktorí budú nositeľmi pozitívnych zmien v spoločnosti.

Aj my, učiteľia, by sme mali prirodzene sledovať ciele programu Agenda 2030 (s.2) a povedať si: „*Sme odhodlaní zaistiť, aby všetky ľudské bytosti mohli mať prosperujúci a naplňajúci život a aby sa ekonomický, sociálny a technologický pokrok uskutočňoval v rovnováhe s prírodou.*“

Literatúra

Ďuríková, E, Vaněk, B., 2016. Aflatot – sociálne a finančné vzdelávanie pre deti materských škôl, Evaluačná správa, Pilotný program august 2015 – jún 2016. Interné materiály NOS – OSF, Bratislava.

Njengere, D. Shephard, 2015 D. Social and Financial Education, Documenting National Cases and Processes of Curriculum Integration.

Pedagogicko - organizačné pokyny na školský rok 2017/2018, 2017. Bratislava: MŠVVaŠ dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/11847.pdf>.

Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj, 2015. Rezolúcia prijatá na Valnom zhromaždení OSN 25. septembra 2015 dostupné na <http://www.minzp.sk/files/oblasti/udrzatelny-rozvoj/sdgs-dokument-sk-verzia-final.pdf>.

Tvorba školského vzdelávacieho programu – odporúčania. schválené pod číslom 2017/12382:1-10A0, dostupné na http://www.minedu.sk/data/files/7449_tvorba-skvp-odporucania_2016_upravenek01092017_final.pdf.

Vaněk, B. et al, 2017. Osobnostné a finančné vzdelávanie pre materské školy, Amsterdam, Bratislava: Aflatoun International, NOS – OSF.

Vančíková, K. 2011. Škola a spoločnosť. Kapitoly zo sociológie výchovy. 1. vydanie Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici, 2011. 170 s. ISBN 978-80-557-0184-4.